

คู่มือ

การประเมินความเสี่ยง การทุจริต

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เมาะ

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริต หากเกิดขึ้นแล้วมักจะมีผลกระทบทางลบต่อองค์กร ซึ่งปัญหาจากสาเหตุต่างๆ ที่สอบหาข้อเท็จจริงได้ยาก ความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องคิดล่วงหน้าเสมอ การป้องกันการทุจริตคือการแก้ไขปัญหการทุจริตที่ยั่งยืน เทศบาลตำบลแม่เมาะ มีเจตจำนงในการร่วมต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล

การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการขององค์กรจะไม่มีกรทุจริต หรือกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นจะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่ได้นำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด อีกทั้งการประเมินความเสี่ยงการทุจริตยังเป็นเครื่องมือหนึ่งในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล ประกอบกับการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ที่กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการจัดการความเสี่ยงด้านการทุจริต

เทศบาลตำบลแม่เมาะ จึงได้จัดทำคู่มือประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Fraud Risk-Assessment) เพื่อให้บุคลากรทุกระดับของเทศบาลตำบลแม่เมาะ ใช้เป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือนี้จะเป็นประโยชน์ให้กับเทศบาลตำบลแม่เมาะ ในการสร้างความเข้าใจในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ต่อไป

หน่วยตรวจสอบภายใน
เทศบาลตำบลแม่เมาะ
มีนาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

หน้า

คำนำ

บทที่ ๑ ความเป็นมา

๑

บทที่ ๒ วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด นิยาม ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงการทุจริต

➤ วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๓

➤ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงการทุจริต

๓

➤ นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๖

➤ ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๗

บทที่ ๓ การประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

➤ กรอบแนวทางการประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๘

➤ การประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๙

➤ ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑๐

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ / โครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

๑๐

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

๑๑

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑๑

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

๑๓

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๑๓

บทที่ ๔ แนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

➤ กรอบแนวคิดการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

๑๕

➤ ตัวอย่างแนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

๑๗

บทที่ ๕ การรายงานและแบบรายงาน

➤ การรายงานผลและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๒๐

➤ รูปแบบรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๒๐

ภาคผนวก

➤ ตัวอย่าง การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตและมาตรการควบคุม
ความเสี่ยงการทุจริต

➤ ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริต

➤ กรณีศึกษา ความเสี่ยงการทุจริต

➤ แบบ Checklists ความเสี่ยงการทุจริต

บทที่ ๑ ความเป็นมา

ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาช้านานและรุนแรงเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม รวมทั้งลุกลามกลายเป็นปัญหาระดับชาติ ส่งผลถึงภาพลักษณ์และดัชนีความเชื่อมั่นของต่างชาติที่มีต่อประเทศไทย จากการประกาศผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้ประกาศผลคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) ประจำปี ๒๕๖๖ ประเทศไทยได้รับคะแนน ๓๕ คะแนนจากคะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน เป็นอันดับที่ ๑๐๘ จากทั้งหมด ๑๘๐ ประเทศ ที่เข้าร่วมประเมิน ลดลงจากปี ๒๕๖๕ ซึ่งประเทศไทยได้รับ ๓๖ คะแนน อยู่ในลำดับ ๑๐๑ ซึ่งสาเหตุที่คะแนนต่ำ เนื่องจากการทุจริตเชิงนโยบายทางการเมือง การเรียกรับสินบน รวมถึงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ในระบบราชการทำให้องค์กรเอกชน ขาดความเชื่อมั่นในการติดต่อลงทุนกับภาครัฐ

ด้วยเหตุดังกล่าว รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับนโยบายการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนบูรณาการ สร้างเครือข่าย เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ ความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ไม่ยอมรับ ไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ การเลิกรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดของเจ้าหน้าที่รัฐ นำพาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรใสสะอาด โดยการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Control) ซึ่งหมายถึง การไม่กระทำและไม่สนับสนุนการทุจริต พร้อมทั้งร่วมมือกันควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตในองค์กร การประเมินความเสี่ยงการทุจริต จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรต้องทำ รวมถึงมาตรการในการปราบปราม ลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และเสริมสร้างจิตสำนึก ค่านิยมที่ดีในการต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ สรุปได้ดังนี้

๑. การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมาย กฎระเบียบไม่รัดกุม และอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูง เป็นโอกาสที่ทำให้เกิดการทุจริต

๒. สภาวะทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเรื่องวัตถุนิยม สังคมทุนนิยม ทำให้คนมุ่งเน้นการสร้าง ความร่ำรวย จึงเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำการทุจริตมากยิ่งขึ้น

๓. การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งในปัจจุบัน มีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบาย ทำให้การทุจริตกลายเป็น ความชอบธรรมในสายตาประชาชน

๔. การผูกขาด ในการดำเนินงานของภาครัฐ เช่น การจัดซื้อ – จัดจ้าง จึงมีความเกี่ยวข้อง ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่

๕. การได้รับค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสม รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ทำให้เจ้าหน้าที่ ต้องแสวงหาช่องทางเพิ่มรายได้พิเศษ

๖. การขาดจริยธรรม คุณธรรม คนมีความละอายต่อบาปน้อยลง เห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

๗. มีค่านิยมและทัศนคติที่ผิด ค่านิยมของสังคมเปลี่ยนจากยกย่องคนดี มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นการยกย่องคนที่มีเงิน คนที่มีตำแหน่งการงานสูง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีค่านิยมผิด เห็นว่าการทุจริตเป็นวิถีชีวิตเป็นเรื่องธรรมดา

เทศบาลตำบลแม่เมาะ จึงเห็นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการบริหารภายใต้กรอบธรรมาภิบาล จึงจัดให้มีการกำหนดมาตรการ หรือ แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมุ่งสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ส่งเสริม การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อสกัดกั้นมิให้เกิดการทุจริต ประพฤติ มิชอบได้ โดยดำเนินการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่และความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและ การบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

บทที่ ๒
วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด นิยาม
ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริต จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ ทั้งนี้การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้จะช่วยเป็นหลักประกันได้ในระดับหนึ่งว่า องค์กรจะไม่มี การทุจริตหรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิด ก็จะไม่เกิดความเสียหายน้อยกว่าองค์กรที่ไม่มี การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เนื่องจากได้มีการเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหาหรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่างๆ ภายในองค์กร ที่อาจจะเป็นช่องโหว่ให้เกิดการทุจริตได้

วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑. เพื่อสร้างมาตรการในการป้องกัน สกัดกั้น ลดและปิดโอกาสการทุจริต
๒. เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจต่อการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ
๓. เพื่อเพิ่มมูลค่าขององค์กรต่อผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมั่นใจในระบบธรรมาภิบาล และความซื่อตรงขององค์กร
๔. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเสี่ยงการทุจริต

สาเหตุการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย

๑. **โอกาส (Opportunity)** โอกาส เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เอื้ออำนวย มีสิ่งล่อตาล่อใจเปิดโอกาสที่จะฉกฉวยผลประโยชน์เนื่องจากความบกพร่องหรือจุดอ่อนของระบบงาน หรือช่องว่างของกฎระเบียบที่เปิดโอกาสให้ทำได้

๒. **แรงกดดัน (Pressure/Incentive)** แรงจูงใจ หรือแรงกดดันเมื่อเกิดเหตุการณ์คับขันจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ มีความจำเป็นต้องการใช้เงิน

๓. **การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำ (Rationalization)** มีเหตุผลเข้าข้างตนเองว่าสามารถทำได้โดยไม่คิดว่าผิด มีความสามารถและโอกาสที่เกิดจากตำแหน่งหน้าที่

อีกทั้งยังมี **ทฤษฎี GONE Theory** ได้กล่าวถึงสาเหตุจูงใจของพฤติกรรมผู้กระทำผิดหรือสิ่งที่จะก่อให้เกิดการทุจริต ดังนี้

G : Greed	ความโลภ ไม่พอใจในสิ่งที่ตนมี เห็นคนอื่นทำผิดแล้วไม่ได้รับการลงโทษ จึงหลงผิดอยากทำบ้าง
O : Opportunity	โอกาส เหตุการณ์ สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยให้ทำการทุจริต
N : Need	ความต้องการอยากได้ ความต้องการหรือความจำเป็นที่ต้องการใช้เงิน จึงเป็นแรงกดดันให้ทำทุกสิ่งทำได้เพื่อให้ได้เงินมา
E : Expectation	ความคาดหวังว่าสิ่งที่ตนทำจะไม่มีผู้อื่นล่วงรู้ และเอาผิดได้ หรือโอกาสที่จะถูกค้นพบการกระทำผิด ถูกจับได้และรับการลงโทษน้อยมาก

การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) โดยเฉพาะหลักการควบคุมการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption Control) หมายถึง การไม่กระทำและไม่สนับสนุนการทุจริต พร้อมทั้งร่วมมือกันควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตในองค์กร จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรใสสะอาด ลดโอกาสการทุจริตและประพฤติมิชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจำแนกประเภทการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการอนุมัติ อนุญาต เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือ ตามระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงาน

๒. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ

๓. การจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น งบเงินอุดหนุน หรือเงินที่ได้รับอุดหนุนจากหน่วยงานอื่น งบกลาง เงินนอกงบประมาณและโครงการที่จ่ายขาดจากเงินสะสม

๔. การบริหารงานบุคคล การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง พิจารณาเงินเดือน และการมอบหมายงานที่ไม่เป็นธรรม

แนวทางการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ ตลอดจนมาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ตรงจุด การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพความโปร่งใสในการให้บริการของภาครัฐ โดยประชาชนสามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนไว้วางใจและเชื่อถือ อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจของภาครัฐ ซึ่งจะลดโอกาสในการเกิดคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบตามหลักมาตรฐานการควบคุมภายใน

กรอบการควบคุมภายในองค์กร ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ในภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการ การควบคุมภายในถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังขององค์กร ในการป้องกัน ฝ่าละอองและตรวจสอบการทุจริตภายในองค์กร สำหรับมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม

หลักการที่ ๑ องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ ๒ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับ

ดูแล

หลักการที่ ๓ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ มีอำนาจสั่งการชัดเจน

หลักการที่ ๔ หน่วยงานของรัฐ มุ่งมั่นในการสร้างแรงจูงใจ พัฒนาและรักษาบุคลากร

หลักการที่ ๕ กำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อผลการควบคุมภายใน
องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง

หลักการที่ ๖ กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ ๗ ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ ๘ พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต

หลักการที่ ๙ ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม

หลักการที่ ๑๐ ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ ๑๑ พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ ๑๒ ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร

หลักการที่ ๑๓ องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ ๑๔ มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กรให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ ๑๕ มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อ
การควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล

หลักการที่ ๑๖ ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ ๑๗ ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลาและ
เหมาะสม

ทั้งนี้องค์ประกอบการควบคุมภายในแต่ละองค์ประกอบและหลักการจะต้อง มีอยู่จริงและนำไปปฏิบัติได้ จึงจะทำให้การควบคุมภายในมีประสิทธิภาพ โดยในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตนี้จะใช้ องค์ประกอบที่ ๒ หลักการที่ ๘ เป็นหลักในการดำเนินการ

กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

๑. Corrective แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติดูอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

๒. Detective ฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร

๓. Preventive ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก ทั้งที่รู้ว่าจะทำไปแล้ว มีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับกระบวนการปฏิบัติงานใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้เกิดการทุจริตได้อีก

๔. Forecasting การพยากรณ์ประมาณการ ที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้าในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคยในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต

องค์ประกอบของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กร มี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร (Governance and Culture) ประกอบด้วย บทบาทของคณะกรรมการ โครงสร้างการดำเนินงาน เป้าหมายกลยุทธ์ การกำหนดวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ การยึดมั่นต่อค่านิยมองค์กรและการสร้างความเข้มแข็งด้านทุนมนุษย์

๒. กลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร (Strategy & Objective Setting) ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทของธุรกิจ การกำหนดระดับความสามารถในการรับความเสี่ยง การประเมินทางเลือกของกลยุทธ์จัดการความเสี่ยงองค์กร และการวางเป้าประสงค์ทางธุรกิจภายใต้ความเสี่ยง

๓. เป้าหมายผลการดำเนินงาน (Performance) ประกอบด้วย การระบุความเสี่ยง การประเมินระดับความรุนแรง การจัดลำดับความเสี่ยง การตอบสนองความเสี่ยง และการพิจารณาภาพรวมของความเสี่ยงองค์กรทั้งหมด

๔. การทบทวนและปรับปรุง (Review & Revision) ประกอบด้วย การประเมินความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการบริหารความเสี่ยง การทบทวนความสามารถในการจัดการ และระดับความเสี่ยงและการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงองค์กร

๕. สารสนเทศ การสื่อสารและการรายงาน (Information Communication & Reporting) ประกอบด้วย การใช้สารสนเทศสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง การใช้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ สนับสนุนการบริหารความเสี่ยงและการรายงานความสำเร็จในการดำเนินการรวมทั้งวัฒนธรรมความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	
ศัพท์เฉพาะ	คำอธิบาย
การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	การกำหนดมาตรการในการป้องกันการทุจริต ให้สามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ โดยการประเมินออกแบบและการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้
ความเสี่ยงการทุจริต	ความเสี่ยง : เหตุการณ์ที่มีความไม่แน่นอนและมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น
	ทุจริต : การใช้อำนาจรัฐในทางที่ผิด การปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตและประพฤติมิชอบ อาจก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงานในอนาคต
	ปัญหาหรือความต้องการ : ของผู้รับบริการ หรือ ธุรกิจตัวกลาง สำหรับด้านการอนุมัติ อนุญาต ให้ถือว่าเป็นความเสี่ยงการทุจริต เนื่องจากความยุ่งยาก อุปสรรคของความต้องการของผู้ขอรับบริการ ในแต่ละจุดสัมผัสของการให้บริการเป็นจุดเสี่ยงหรือเป็นสื่อการเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่สมควร หรืออาจมีการเอื้อประโยชน์ก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม

นิยามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต	
ศัพท์เฉพาะ	คำอธิบาย
สินบน	การเสนอ การสัญญา การให้ การรับ การเรียกร้องผลประโยชน์ที่ไม่สมควร หรือตอบแทนเพื่อให้บุคคลกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามหน้าที่ของบุคคลนั้น
การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดตามธรรมจรรยา	การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากญาติหรือบุคคลที่ให้อภัยในโอกาสต่างๆ โดยปกติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือวัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกัน
ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	เป็นขั้นตอนในการค้นหาว่ามีรูปแบบหรือเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริตในอนาคต
โอกาส	โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์อาจเกิดขึ้นในอนาคต
ผลกระทบ	ผลกระทบจากเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน
ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต	คะแนนรวมที่แสดงให้เห็นถึงระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ที่เป็นผลมาจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต
ผู้รับผิดชอบความเสี่ยงการทุจริต	ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับผิดชอบ กระบวนการหรือโครงการ

ปัจจัยสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑. ความมุ่งมั่นของผู้นำองค์กร ในการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตขององค์กร ที่ยอมรับว่าความเสี่ยงการทุจริตมีอยู่จริง หากมีประเด็นการทุจริตต้องยกระดับเป็นบทเรียนเพื่อเรียนรู้และหาแนวทางการบริหารจัดการป้องกันการเกิดซ้ำ ให้ความสำคัญที่ช่วยผลักดันให้องค์กรเติบโตไม่ใช่ความสามารถในการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงการทุจริต แต่คือการทำให้องค์กรต้องทำให้เรื่องของการบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นนโยบายและแนวทางที่ทุกส่วนต้องนำไปปฏิบัติ

๒. ความเข้าใจเรื่องความเสี่ยงการทุจริตในทิศทางเดียวกันของคนในองค์กร

๓. กำหนดกระบวนการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตต้องมีความเที่ยงธรรม ด้วยการมองจากบุคคลภายนอก มองไปที่กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน และอาจให้มีผู้แทนจากภายนอก เช่น ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงการทุจริตเพื่อให้มีมุมมองที่รอบด้าน

๔. มีการเปิดเผยแผนและผลของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในเว็บไซต์ของหน่วยงานและมีการสื่อสารภายในหน่วยงาน ติดตามประเมินผลเพื่อวัดประสิทธิผลจากแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรูปแบบความเสี่ยงการทุจริตอาจมีการเปลี่ยนแปลงมาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้เพียงพอหรือไม่ และมาตรการที่กำหนดไว้ใช้ได้จริงหรือไม่ได้จริงแต่ไม่ได้ผล และสร้างความตระหนักเรื่องความเสี่ยงการทุจริตในองค์กร

บทที่ ๓

การประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของเทศบาลตำบลแม่เมาะ ได้นำกรอบแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงตามหลักสากล มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต นอกจากนี้ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต มุ่งให้มีการดำเนินการตามแนวทางของวงจร PDCA (Plan Do Check Act) คือ วางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง เพื่อให้การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวทางการประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

หลักการที่สำคัญ (Key Principle)

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประกอบด้วย ๕ หลักการ ดังนี้

หลักการที่ ๑ เน้นความเสี่ยงการทุจริตหลัก : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะประเมินเฉพาะความเสี่ยงการทุจริตที่เป็นภารกิจหลักของหน่วยงาน

หลักการที่ ๒ การคาดการณ์ในอนาคต : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นการคาดการณ์ในอนาคต ไม่ใช่เป็นการประเมินสิ่งที่ปัญหาในปัจจุบัน

หลักการที่ ๓ ใช้ดุลพินิจอย่างสมเหตุสมผล : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นการใช้ดุลพินิจของผู้ประเมิน ดังนั้น ในการใช้ดุลพินิจควรมีหลักการ มีเหตุผล น่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม

หลักการที่ ๔ เข้าใจปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงการทุจริต : ผู้ประเมินต้องมีความเข้าใจกระบวนการ/โครงการ/งาน ที่จะทำการประเมินความเสี่ยง ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และมีความรู้เรื่องความเสี่ยงการทุจริต รวมถึงโอกาสการเกิดความเสี่ยงและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้ หากไม่มีมาตรการจัดการความเสี่ยง

หลักการที่ ๕ เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง : การประเมินความเสี่ยงการทุจริตต้องกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ประเภทของการทุจริต

หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งที่กระทำโดยตัวผู้ทุจริตเอง ไม่เกี่ยวกับบุคคลอื่น และที่เกี่ยวกับสองฝ่ายซึ่งมีผู้ให้และผู้รับ จึงแบ่งประเภทการทุจริตออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. ประเภทตัวผู้ทุจริตทำการทุจริตโดยลำพัง ได้แก่ การฉ้อโกง การยกยอกทรัพย์สิน การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น

๒. ประเภทการทุจริตสองฝ่ายที่มีผู้ให้และผู้รับ ได้แก่ การได้สัญญาจากรัฐ การได้รับจัดสรรผลประโยชน์ทางการเงิน เช่น การขอใบอนุญาตต่างๆ การลดระยะเวลาการให้บริการ การอำนวยความสะดวกในการออกใบอนุญาต การเร่งความเร็วในการออกใบอนุญาตและการอนุญาต การหลีกเลี่ยงกฎหมาย เนื่องจากกระเป๋ยข้อบังคับ ความซับซ้อนและเป็นภาระมากจึงมีการจ่ายเพื่อหลีกเลี่ยง เป็นต้น

การประเมินระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินเชิงคุณภาพ “ระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต” ตามประเภทของความเสี่ยงการทุจริต ๓ ด้าน มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

๑. การอนุมัติ อนุญาต

การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือตามระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงาน เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์บริบทองค์กร โดยการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของกระบวนการที่หน่วยงาน จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตนั้น โดยการ

- ศึกษาทบทวนสถิติข้อมูลต่างๆ ของการให้บริการประชาชน
- เขียนขั้นตอนการทำงานในรูปแบบ Flow Chart ที่แสดงระยะเวลาและจำนวนครั้ง ในการให้บริการประชาชน
- ทบทวนเรื่องร้องเรียนการทุจริตเกี่ยวกับกระบวนการนี้ว่าในรอบปีที่ผ่านมา เคยมีเรื่องร้องเรียนการทุจริตเกี่ยวกับกระบวนการนี้ หรือมีการลัดคิว ในการให้บริการหรือมีการจ่ายเงินเพื่อเร่งให้การทำงานรวดเร็วขึ้นหรือไม่
- ประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นจากการให้บริการดังกล่าว และนำข้อมูลมาจัดทำเกณฑ์การประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต อันประกอบไปด้วย โอกาสเกิด และผลกระทบ ที่จะเกิดขึ้น ในแต่ละขั้นตอนของการให้บริการ
- ดำเนินการจัดทำแผนการวิเคราะห์ความเสี่ยงและนำเสนอผ่านนายกเทศมนตรีและ เผยแพร่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบ
- หลังจากมีแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตแล้ว จะต้องดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติภายในองค์กร และรายงานความคืบหน้า และ ผลการดำเนินการจะต้องมีการรายงานต่อนายกเทศมนตรี

๒. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการใช้อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใด ตำแหน่งหนึ่ง โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในทางมิชอบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์บริบทองค์กรว่ามีอำนาจ หน้าที่อย่างไร ประเมินความเสี่ยง โดย

- พิจารณาสถิติของการร้องเรียนการทุจริตในรอบปีที่ผ่านมา
- จัดทำเกณฑ์ในการ ประเมิน ความเสี่ยงโดยมุ่งเน้นเรื่อง ของโอกาส ที่จะมีการรับสินบนในทุกกระบวนการ

๓. การจัดซื้อจัดจ้าง

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นเรื่องของการดำเนินการ โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมินของทุกประเภทงบประมาณ โดยหน่วยงานจะต้องชี้แจงว่ากระบวนการหรือโครงการนี้ดำเนินการมาจากงบประมาณใด เป็นโครงการจัดซื้อจัดจ้างหรือโครงการที่มีทั้งการจัดซื้อจัดจ้างและดำเนินการโดยหน่วยงานเอง โดยเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์บริบทองค์กร และประเมินความเสี่ยง โดย

- พิจารณาว่าที่ผ่านมาเคยถูกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทักท้วงเรื่องเกี่ยวกับกรณีการใช้จ่ายเงินงบประมาณการ
- หน่วยงานเคยถูกร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือไม่
- ประเมินความเสี่ยงในทุกกระบวนการดำเนินงานตามโครงการที่มีความเสี่ยงในการทุจริต ขั้นตอนใดบ้าง

๔. การบริหารงานบุคคล

เป็นการวิเคราะห์นโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลของผู้บริหารที่มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม มีการส่งเสริมจริยธรรมและรักษาวินัยของบุคลากรในหน่วยงาน โดย

- พิจารณาว่ามีการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมและการเสริมสร้างวินัย
- มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานหรือไม่
- การแต่งตั้ง โยกย้าย มีความเป็นธรรมโปร่งใสหรือเลือกพวกพ้องของตน
- เรียบรับผลประโยชน์กับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

ก่อนทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ต้องทำการจัดเตรียมข้อมูล ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือแนวทางในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง และมาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริตที่มีอยู่ในปัจจุบันของกระบวนการงานนั้นๆ จึงจะลงมือทำการตามขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การคัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต
๒. การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๓. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
๔. การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
๕. การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

การค้นหากระบวนการงานซึ่งเป็นภารกิจงานหลักที่มีความเสี่ยงการทุจริต การค้นหาความเสี่ยงการทุจริตอาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิดหรือคาดว่าจะเกิดซ้ำ (Known Factor) และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด (Unknown Factor) ในขั้นตอนนี้เป็นการตั้งสมมติฐานหรือพยากรณ์ล่วงหน้า โดยไม่คำนึงว่าหน่วยงานมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้วหรือไม่ โดยการมองความเสี่ยงการทุจริตจะต้องไม่เอาปัญหาหรือข้อจำกัดจากการบริหารงาน ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ดำเนินงานไม่บรรลุเป้าหมายมาปนกับความเสี่ยงการทุจริต เพราะจะทำให้ละเลยการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ตารางระบุความเสี่ยง (Known Factor และ Unknown Factor)

ชื่อกระบวนการ / โครงการ.....		
หน่วยงาน		
ประเภทความเสี่ยง		
โอกาส / ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
	Known Factor	Unknown Factor
-อธิบายรูปแบบ พฤติการณ์การทุจริตของ กระบวนการหรืองานที่เลือกมาทำการ ประเมินความเสี่ยงว่ามีโอกาสหรือความเสี่ยง การทุจริต โดยควรอธิบายพฤติการณ์ความเสี่ยงให้ละเอียดชัดเจน มากที่สุด-		

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนหลังจากที่ตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการใดมาจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงการทุจริต หลังจากนั้นให้นำกระบวนการนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ในกระบวนการนั้น และทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตให้อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยง การทุจริต ว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริตที่ในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานของกระบวนการ หรือโครงการ ที่ทำการประเมินให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร โดยผู้ปฏิบัติงานหรือ ผู้รับผิดชอบกระบวนการหรือโครงการ อาจต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือนในความบกพร่องของ ตนเองผู้ประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงไม่ใช่เจ้าของความเสี่ยงเท่านั้น

การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	คะแนนความเสี่ยง			
			โอกาส	ผลกระทบ	คะแนนความ เสี่ยง	ระดับความ เสี่ยง
	-ระบุ ขั้นตอน การ ดำเนิน งาน ของ กระบวนการ หรือ โครงการตั้งแต่ต้นจน สิ้นสุด-	-ระบุประเด็นความ เสี่ยงการทุจริตใน แต่ละขั้นตอนของ การดำเนินงาน โดย อธิบายรูปแบบ/ วิธีการที่อาจเกิดการ ทุจริต-				

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เทศบาลตำบลแม่เมาะ กำหนดเกณฑ์สำหรับใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ ด้านโอกาสและผลกระทบ และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย ดังนี้

- โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่งในรูปของความถี่หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้นๆ
- ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

คะแนน	โอกาสเกิดการทุจริต
๕	โอกาสเกิดการทุจริตมากกว่า ๕ ครั้งต่อปี
๔	โอกาสเกิดการทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้งต่อปี
๓	โอกาสเกิดการทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้งต่อปี
๒	โอกาสเกิดการทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้งต่อปี
๑	ไม่มีโอกาสเกิดการทุจริต หรือ โอกาสเกิดการทุจริต ๑ ครั้งต่อปี

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ทางด้านการเงิน

คะแนน	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ
๕	ความเสียหายตั้งแต่ ๒๕๐,๐๐๐.๐๐ บาทขึ้นไป
๔	ความเสียหายตั้งแต่ ๒๐๐,๐๐๐.๐๐ – ๒๔๙,๙๙๙.๐๐ บาท
๓	ความเสียหายตั้งแต่ ๑๕๐,๐๐๐.๐๐ – ๑๙๙,๙๙๙.๐๐ บาท
๒	ความเสียหายตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐.๐๐ – ๑๔๙,๙๙๙.๐๐ บาท
๑	ความเสียหายน้อยกว่า ๑๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ไม่ใช่ทางด้านการเงิน

คะแนน	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ
๕	- เกิดความเสียหายต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ถูกลงโทษชี้มูลความผิด - เกิดการฟ้องร้องต่อศาล
๔	- ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส - สื่อมวลชน สื่อสังคมลงข่าวอย่างต่อเนื่อง
๓	- มีการสอบข้อเท็จจริงจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก - มีการร้องเรียนและตั้งคำถามต่อการทำงาน
๒	- ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนภายในหน่วยงาน มีการร้องเรียนหรือแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ
๑	- ไม่มีผลกระทบ

ตัวอย่าง การวัดระดับความเสี่ยงการทุจริต

$$\text{ระดับความเสี่ยง} = \text{ระดับคะแนนโอกาส} \times \text{ระดับคะแนนของผลกระทบ}$$

ระดับความเสี่ยงที่กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ได้แก่

- ๑) ระดับความเสี่ยงสูงมาก (Extreamely Risk : E) คะแนนระดับความเสี่ยง 16 – 25 คะแนน
- ๒) ระดับความเสี่ยงสูง (High Risk : H) คะแนนระดับความเสี่ยง 10 – 15 คะแนน
- ๓) ระดับความเสี่ยงปานกลาง (Moderate Risk : M) คะแนนระดับความเสี่ยง 5 – 9 คะแนน
- ๔) ระดับความเสี่ยงต่ำ (Low Risk : L) คะแนนระดับความเสี่ยง 1 – 4 คะแนน ยอมรับความเสี่ยง กำหนดเป็นสีเขียว

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแล้ว หลังจากนั้น ต้องให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตโดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดและผลกระทบ จะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน **ขั้นตอนที่ ๓** แล้วจัดทำตารางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ตารางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	คะแนนความเสี่ยง			
			โอกาส	ผลกระทบ	คะแนนความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง
	-ระบุขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด-	-ระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยอธิบายรูปแบบ/วิธีการที่อาจเกิดการทุจริต-	ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด		โอกาส X ผลกระทบ	-ตามที่กำหนด-

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมหรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริต โดยความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในระดับสูงมาก จะถูกเลือกมาทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเป็นลำดับแรก ส่วนความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูง ปานกลาง ต่ำ จะถูกเลือกในลำดับต่อมา มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ หน่วยงานควรทำการ

คัดเลือกวิธีที่ดีที่สุดและประเมินความคุ้มค่าและเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินที่มีอยู่ในปัจจุบัน มาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด **ดี พอใช้หรืออ่อน** เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม โดยมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ควรเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ และต้องมีการติดตามเพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละกิจกรรมตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดหรืออาจจะต้องเพิ่มเติมหรือปรับแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตใหม่

แนวทางการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในปัจจุบัน

ระดับ	คำอธิบาย
ดี	การควบคุมมีความ เข้มแข็ง และดำเนินไปได้อย่าง เหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ในระดับที่สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาด ประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจากความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุม ไม่ได้มาตรฐาน ที่ยอมรับได้เนื่องจากมีความ หละหลวมและไม่มีประสิทธิผล การควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีการดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
	-ขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด-	-ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน-	สูง มาก/ สูง/ ปาน กลาง/ ต่ำ	-กำหนดมาตรการควบคุมหรือป้องกันให้สอดคล้องกับประเด็นความเสี่ยงที่ระบุ-	วิธีดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดไว้	ระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน-	ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ

บทที่ ๔

แนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพและการปรับปรุงระบบ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ทุกขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนากระบวนการและรูปแบบของการป้องกันการทุจริตเพื่อให้มีมาตรการ ระบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเป็นการค้นหาจุดเสี่ยงของกระบวนการเพื่อนำมากำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตในแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต

กรอบแนวคิดการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตในแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตส่วนใหญ่ นำขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมายและมาตรการต่างๆ มากำหนด เป็นมาตรการโดยไม่สอดคล้อง ตรงประเด็นจุดเสี่ยงการทุจริตที่แท้จริง คู่มือฉบับนี้จึงนำตัวอย่าง การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้การทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง

การจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต เป็นวิธีการออกแบบระบบหรือกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสิ่งที่ต้องการอันดับแรกของการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตคือ ผลลัพธ์ ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายต้องมีวิธีการ อันประกอบด้วยกระบวนการนำเข้า เช่น ขั้นตอน กระบวนการ เพื่อให้มาตรการที่ตั้งไว้บรรลุเป้าหมาย

ข้อมูลที่น่ามาจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต ต้องได้มาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามรูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต เพื่อนำมาสู่การกำหนดมาตรการได้ตรงจุด ส่วนมาตรการที่กำหนดไว้ต้องนำไปสู่การบังคับใช้ ด้วยการกำกับ ติดตามประเมินผล เพื่อนำมาทบทวนในการปรับมาตรการให้สามารถควบคุมความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการที่ดีต้องสามารถตอบสนองรูปแบบพฤติการณ์ของความเสี่ยงที่ค้นพบ มาตรการต่างๆ ต้องมีการทบทวน ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพราะรูปแบบการทุจริต มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ การควบคุม การปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมการควบคุมและการควบคุม/การตรวจสอบ

๑. การควบคุมการปฏิบัติงาน

มาตรการควบคุม ขั้นตอนการตรวจสอบการทำงานหรือข้อปฏิบัติอะไรที่ช่วยลดหรือป้องกันการเสี่ยงการทุจริต เช่น

- จัดให้มีการบันทึกการปฏิบัติงาน เช่น การบันทึกภาพ หรือเสียง
- การใช้เอกสาร การรับรองตนเองเพื่อควบคุมในขั้นตอนที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ หรือตรวจสอบได้ยากหรือไม่สามารถพิสูจน์ได้
- การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบการตรวจสอบ ตรวจสอบ
- การกระทบข้อมูล อย่างน้อย ๒ แหล่งข้อมูลให้ตรงกัน
- การตรวจนับทางกายภาพจริง (ไม่ตรวจเพียงเอกสารอย่างเดียว)
- การใช้ระบบเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการเพื่อลดการเผชิญหน้า

- ปรับ เปลี่ยน กระบวนการปฏิบัติงาน
- ลดขั้นตอน ลดดุลยพินิจ

๒. สภาพแวดล้อมการควบคุม

การเปิดเผยข้อมูล

ข้อมูลของหน่วยงานของรัฐที่ถูกเปิดเผยผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ต่อหรือแจกจ่ายได้โดยปราศจากข้อจำกัดใดๆ วัฒนธรรมการกำกับดูแลที่ส่งเสริมหลักการของความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ลักษณะของข้อมูลที่เปิดเผย

๑. ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์
๒. เป็นข้อมูลพื้นฐานไม่ถูกปรุงแต่ง
๓. อยู่ในเวลาที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพของข้อมูล
๔. สะดวกในการเข้าถึง
๕. สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สามารถประมวลผลได้
๖. ต้องเปิดเผยโดยไม่เลือกปฏิบัติ
๗. ต้องไม่มีลิขสิทธิ์
๘. ทุกคนมีสิทธิใช้ข้อมูลได้

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของ ความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจรัฐ ลดโอกาสการเกิดทุจริต

การจัดทำแนวปฏิบัติงาน

การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นมาตรการควบคุมความเสี่ยงการเรียก – รับ หรือ ยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่นไม่รับสินบน และไม่เรียกร้องผลประโยชน์ รวมถึงการก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ ส่วนตนผลประโยชน์ส่วนร่วม จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกระบวนการที่ทำให้ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ตัวอย่าง การจะรับของขวัญและหรือผลประโยชน์ใดๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ ต้องสามารถตอบคำถามเหล่านี้ให้ได้ก่อน

- ใครให้ ถ้าไม่ใช่เรามีตำแหน่งหน้าที่นี้ เค้าจะให้เราหรือไม่
- ให้อะไร ของขวัญ สินน้ำใจหรือการเลี้ยงรับรอง
- ให้เมื่อใด ช่วงเวลาหรือความบ่อยครั้งในการให้หรือเลี้ยงรับรอง เช่น ใกล้การ ขออนุมัติ อนุญาต ต่อใบอนุญาต ประมูลโครงการของหน่วยงาน
- ทำไมต้องรับ รับแล้วจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดุลยพินิจ หรือเอื้อประโยชน์ ภายหลังหรือไม่

ข้อควรระวัง การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยาและ การรับของขวัญจากการปฏิบัติหน้าที่ จะมีความแตกต่างกัน โดยธรรมจรรยา เป็นการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคลที่ให้กับในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากการ รับของขวัญ ของกำนัลจากการปฏิบัติหน้าที่ อาจมีความเสี่ยงเป็นการรับสินบน ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of Interests) ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การทุจริตได้

ลักษณะการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มี ๙ ลักษณะ ดังนี้

๑. การรับผลประโยชน์ต่างๆ
๒. การทำธุรกิจกับตนเองหรือเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานที่ตนสังกัด
๓. การทำงานหลังจากพ้นตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือเกษียณอายุราชการ
๔. การทำงานอาชีพพิเศษที่ตรงกับหน้าที่ของรัฐ
๕. การใช้ข้อมูลภายในหน่วยงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง
๖. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อผลทางการเมือง
๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง
๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นลักษณะพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๓. การควบคุม การตรวจสอบ

การออกแบบระบบเฝ้าระวัง การติดตามผล โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- ระบบสุ่มตรวจสอบ โดยกำหนดผู้รับผิดชอบตรวจสอบ
- ตรวจสอบเป็นระยะตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ
- ตรวจสอบแบบไม่แจ้งล่วงหน้า (Surprise Check)
- การตรวจสอบแบบถ่วงดุล (Check and Balance)
- การแบ่งแยกหน้าที่เพื่อลดช่องทางการเกิดการทุจริต
- ระบบการตรวจสอบแบบย้อนกลับ

ตัวอย่างแนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการเปิดเผยข้อมูล

๑. เปิดเผย ให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ตรวจสอบเอกสารในการขออนุญาตหรือการออกไปรับรองต่างๆ
๒. เปิดเผยข้อมูลรายชื่อผู้เสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย
๓. เปิดเผยข้อมูล สถานะเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการ/งบประมาณที่มีการจ่ายขาดเงินสะสมย้อนหลังถึงปัจจุบัน
๔. เปิดเผยงบประมาณ/วิธีการบริหารจัดการโครงการต่างๆ ที่ได้รับเงินลักษณะเป็นเงินอุดหนุน ย้อนหลังถึงปัจจุบัน
๕. เปิดเผยรายชื่อสถานประกอบการ/หน่วยงานที่มีการจ้างคนพิการเข้าทำงาน อัตราค่าจ้างย้อนหลัง ๓-๕ ปี
๖. เปิดเผยรายชื่อผู้รับจ้างหรือคู่สัญญาในการจัดซื้อจัดจ้าง ย้อนหลัง ๓-๕ ปี (เฉพาะโครงการที่มีงบประมาณตั้งแต่ ๒ ล้านบาทขึ้นไป)
๗. เปิดเผยโครงการ/กิจกรรม/งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจากการจ่ายขาดเงินสะสม ย้อนหลัง ๓-๕ ปี
๘. รายละเอียดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่มีงบประมาณสูงสุด / โครงการที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน เช่น กระบวนการจัดทำโครงการ / ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น TOR

วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน/รายชื่อผู้เข้าร่วมประกวดราคา/การเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญา การตรวจสอบรายงานผลการประเมินโครงการ/การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๙.เปิดเผยข้อมูลงบประมาณ รายรับ – รายจ่าย ของกองทุนที่อยู่ในกำกับดูแลของหน่วยงาน

มาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๑. การใช้อำนาจเกินกว่าที่ระเบียบ กฎหมายกำหนดไว้
๒. การใช้อำนาจอย่างบิดเบือน ใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจ
๓. การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
๔. สร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระเกินสมควร

มาตรการป้องกันการรับสินบน

๑. จัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อป้องกันการรับสินบน อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ การให้หรือรับของขวัญ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด การรับเลี้ยง รับรอง คำอำนวยความสะดวก การให้บริการประชาชน การขอรับเงินสนับสนุน ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เป็นต้น

- การปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรับ การตรวจสถานที่เพื่อพิจารณาอนุมัติ/อนุญาตต่างๆ การสอบสวนตามข้อร้องเรียน ห้ามรับเลี้ยง หรือให้มีการจัดเลี้ยงรับรองเลี้ยงต้อนรับ กรณีมีความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้ยึดหลักความเหมาะสม
- การปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรับ การตรวจสถานที่เพื่อพิจารณาอนุมัติ/อนุญาตต่างๆ การสอบสวนตามข้อร้องเรียน ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ให้ปฏิเสธการรับทุกกรณี
- ห้ามให้ผู้ประกอบการส่งมอบรับ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปราชการเพื่อตรวจสถานที่ในการขอรับใบอนุญาตต่างๆ
- การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีเนื่องในโอกาสตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม หรือมารยาทที่ถือปฏิบัติกัน ในสังคมและของที่ให้มีมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐.๐๐ บาท สามารถให้และรับได้ โดยให้รายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว
- ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคลที่ไม่ใช่ญาติหรือจากการให้ในลักษณะที่ไม่เป็นการทั่วไป หากแต่มีความจำเป็นต้องรับไว้เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดี รักษาไมตรีและมิตรภาพและเป็นให้ที่มีมูลค่าหรือราคาเกินกว่า ๓,๐๐๐.๐๐ บาท ของการให้ในแต่ละครั้ง ในแต่ละโอกาส ต่อคนต่อครั้ง และเจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชาสูงสุดของตน
- มาตรการอื่นๆ เช่น จัดทำประกาศในการจัดซื้อจัดจ้าง/สัญญาจ้าง ให้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเงื่อนไขว่า หากพบว่าผู้เสนอราคา/คู่สัญญา/คนกลาง/มีการฝ่าฝืนในการกระทำการทุจริตในการจ่ายสินบนถือว่าเป็นความผิดอาญาทั้งผู้ให้และผู้รับ

๒. การรับรองตนเอง หน่วยงานอาจจัดเป็นเอกสารที่ระบุรายละเอียดข้อปฏิบัติต่างๆ ในการปฏิบัติงานที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการรับ หรือให้สินบนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เป็นต้น

๓. จัดทำข้อความหรือแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการประกาศตนไม่รับของขวัญ สินน้ำใจ
ทุกรูปแบบ ณ จุดที่ให้บริการและประชาสัมพันธ์สื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่เหมาะสม
๔. การบันทึกภาพ/เสียง การจัดเก็บหลักฐานเพื่อสามารถตรวจสอบ หรือมีระบบสืบค้น
ย้อนกลับ กับผู้มาขอรับบริการได้อย่างรวดเร็ว

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ

บทที่ ๕

การรายงานและแบบรายงาน

การรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของเทศบาลตำบลแม่เมาะ เทศบาลตำบลแม่เมาะ จัดให้มีการรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เสนอต่อนายกเทศมนตรีตำบลแม่เมาะ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง การประเมินความเสี่ยงการทุจริต อย่างน้อยประกอบด้วยประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณา อนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
๒. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ ตามกฎหมาย
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง
๔. การบริหารงานบุคคล

ทั้งนี้การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละประเด็น ต้องมีรายละเอียดอย่างน้อย ประกอบด้วย

๑. เหตุการณ์ความเสี่ยง
๒. ระดับของความเสี่ยง
๓. วิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง
๔. ผลการดำเนินการตามวิธีการในการบริหารจัดการความเสี่ยง

รูปแบบรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เทศบาลตำบลแม่เมาะ กำหนดกรอบการรายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยง การทุจริตไว้ โดยให้จัดส่งรายงานแผนบริหารจัดการความเสี่ยงและผลการดำเนินงาน ตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยง ปีละ ๑ ครั้ง ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม

คู่มือฉบับนี้ ขอยกตัวอย่างการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยมีตัวอย่างการจัดทำ รายงานแผนและผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในกระบวนการการคำนวณราคากลาง งานก่อสร้าง ดังต่อไปนี้

ขั้นเตรียมการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยงาน....กองช่าง.....

ที่	ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	มาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต ที่มีอยู่ในปัจจุบัน
๑	<u>การคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง</u> ๑. เจ้าหน้าที่พัสดุเสนอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลาง ๒. นายกเทศมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลาง ๓. คณะกรรมการกำหนดราคากลาง รับทราบคำสั่ง ดำเนินการ - ตรวจสอบแบบแปลน - ถอดแบบรายการก่อสร้าง - คำนวณราคากลางตามหลักเกณฑ์ ที่กรมบัญชีกลางกำหนด โดยไม่สนใจ วงเงินงบประมาณ	กำหนดให้คำนวณราคากลางตามหลักเกณฑ์ ที่กรมบัญชีกลางกำหนด
๒	....	

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการ

ชื่อกระบวนการงาน / โครงการ การคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง		
หน่วยงาน กองช่าง		
ประเภทความเสี่ยง การใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ		
โอกาส / ความเสี่ยงการทุจริต	ประเภทความเสี่ยงการทุจริต	
	Known Factor	Unknown Factor
๑. ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่สำนักงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด แต่มีการสืบราคาจากผู้มีอาชีพแทน	✓	
๒. ไม่มีการถอดแบบจริง/ปริมาณงานไม่ถูกต้อง	✓	
๓. ไม่ใช้ราคาวัสดุของกระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด	✓	
๔. ไม่มีหลักฐานการสืบราคา (กรณีไม่มีในราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ)	✓	

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต และ
ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	คะแนนความเสี่ยง			
			โอกาส	ผลกระทบ	คะแนน ความเสี่ยง	ระดับ ความเสี่ยง
	๑. เจ้าหน้าที่พัสดุเสนอ คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการกำหนด ราคากลาง ๒. นายกเทศมนตรีแต่งตั้ง คณะกรรมการกำหนด ราคากลาง ๓. คณะกรรมการกำหนด ราคากลาง รับทราบ คำสั่ง ดำเนินการ - ตรวจสอบแบบ แปลน - ถอดแบบรายการ ก่อสร้าง - คำนวณราคา กลางตาม หลักเกณฑ์ที่ กรมบัญชีกลาง กำหนด โดยไม่ สนใจวงเงิน งบประมาณ	๑. ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่ สำนักงานประมาณหรือ หน่วยงานกลางอื่น กำหนด แต่มีการสืบ ราคาจากผู้มีอาชีพแทน ๒. ไม่มีการถอดแบบจริง/ ปริมาณงานไม่ถูกต้อง ๓. ไม่ใช้ราคาวัสดุของ กระทรวงพาณิชย์หรือ สำนักงานพาณิชย์ จังหวัด ๔. ไม่มีหลักฐานการสืบ ราคา (กรณีไม่มีในราคา ที่กระทรวงพาณิชย์ ประกาศ)	๕	๕	๒๕	สูงมาก

**หมายเหตุ

คะแนนโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง ให้ใช้เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในบทที่ ๓

ขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำมาตรการความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับ	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกัน	วิธีการดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
	๑. เจ้าหน้าที่ที่เสนอคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลาง ๒. นายกเทศมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลาง ๓. คณะกรรมการกำหนดราคากลาง รับทราบคำสั่งดำเนินการ - ตรวจสอบแบบแปลน - ถอดแบบรายการก่อสร้าง - คำนวณราคากลางตามหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางกำหนด โดยไม่สนใจเงินงบประมาณ	๑. ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่สำนักงานประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด แต่มีการสืบราคาจากผู้มีอาชีพแทน ๒. ไม่มีการถอดแบบจริง/ปริมาณงานไม่ถูกต้อง ๓. ไม่ใช้ราคาวัสดุของกระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ๔. ไม่มีหลักฐานการสืบราคา (กรณีไม่มีในราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ)	สูงมาก	- กำกับดูแลให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการให้ถูกต้อง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางกำหนด - จัดอบรมหรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม - เชิญบุคคลภายนอกมาเป็นกรรมการ	- จัดให้ผู้สอบทานการกำหนดราคาค่างานของคณะกรรมการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม - ขอความร่วมมือบุคลากรภายนอก ร่วมเป็นคณะกรรมการ	๑ ต.ค. ๖๗ - ๓๑ มี.ค. ๖๘	กองช่าง

การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

เป็นการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตหรือสถานะแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ต่อนายกเทศมนตรีตำบลแม่เมะ อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

แบบรายงานสถานะแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗	
หน่วยงานที่ประเมิน กองช่าง	
ชื่อแผนบริหารความเสี่ยง	การคำนวณราคากลางงานก่อสร้าง
โอกาส / ความเสี่ยง	๑. ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่สำนักงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด แต่มีการสืบราคาจากผู้มีอาชีพแทน ๒. ไม่มีการถอดแบบจริง/ปริมาณงานไม่ถูกต้อง ๓. ไม่ใช้ราคาวัสดุของกระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด ๔. ไม่มีหลักฐานการสืบราคา (กรณีไม่มีในราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ)
สถานการณ์ของการดำเนินการจัดการความเสี่ยง	☐ ยังไม่ได้ดำเนินการ ☐ เฝ้าระวังและติดตามต่อเนื่อง ☐ เริ่มดำเนินการไปบ้างแต่ยังไม่ครบถ้วน ☐ ต้องปรับปรุงแผนบริหารความเสี่ยงใหม่ให้เหมาะสม ☐ เหตุผลอื่น (โปรดระบุ) .....
ผลการดำเนินงาน	๑. มีการมอบหมายให้ หัวหน้าฝ่ายพัสดุและทรัพย์สินเป็นผู้สอบทานราคากลาง แต่จากการตรวจสอบของหน่วยตรวจสอบภายใน พบว่ายังมีการคำนวณราคากลางไม่ถูกต้อง ๒. ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมแล้ว จำนวน ๓ ราย สรุปผลการดำเนินการตามมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ยังคงดำเนินการไม่ครบถ้วน ต้องดำเนินการตามมาตรการต่อไป

ภาคผนวก

ตัวอย่าง การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตและ
มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยตรวจสอบภายใน เทคโนโลยีสารสนเทศ

ตัวอย่าง การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตและมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต
การจัดทำราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง	- กำกับดูแลให้ผู้รับผิดชอบดำเนินการให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางกำหนด - จัดอบรมหรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม - เชิญบุคคลภายนอกมาเป็นกรรมการ
ผู้รับจ้างไม่ดำเนินการก่อสร้างตามรูปแบบรายการ	- จัดอบรมหรือส่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมงานก่อสร้างเข้ารับการอบรม - เชิญบุคคลภายนอกมาร่วมประชุมกับช่างควบคุมงาน
ผู้เสนอราคาสมยอมกัน	กำหนดรายละเอียด ขั้นตอน และหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนในเอกสารประกวดราคา
การจัดทำร่างขอบเขตงาน / กำหนดคุณลักษณะของพัสดุ	- นำคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุและร่างขอบเขตของงาน (TOR) ของหน่วยงานที่ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างแล้วเสร็จมาเป็นตัวอย่างและแนวทาง - ดำเนินการตาม พระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐
การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง การใช้อำนาจหน้าที่เป็นไปโดยไม่สุจริตก่อให้เกิดผลเสียหายต่อหน่วยงาน	- ปลุกฝังจิตสำนึกในการให้บริการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมและจัดอบรมเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น เพื่อร่วมสร้างแนวทางและมาตรการในการสร้างจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่และบุคลากร
การตรวจสอบหลักฐานประกอบการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลงอาคารของเจ้าหน้าที่	- จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๖๒ - กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จ ในการขออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต
การรับคำขอและตรวจเอกสาร มีการเรียกเอกสารมากกว่าที่ระบุไว้ ซึ่งอาจเป็นช่องทางในการต่อรองเรียกรับผลประโยชน์	กำชับให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตรวจสอบเอกสารและเรียกเอกสารตามที่ระบุไว้ในคู่มือประชาชน

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ

ภาคผนวก

ตัวอย่าง รูปแบบความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ

รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต

๑. เรียกรับ โดยเฉพาะการขออนุญาตก่อสร้าง / รื้อถอน อาคาร
๒. ผลประโยชน์ทับซ้อน โดยรับจ้างเขียนแบบแปลน และตรวจแบบเอง
๓. เจ้าหน้าที่ของรัฐ สมยอม หรือมีส่วนรู้เห็นกับบุคคลหรือนิติบุคคลในการดำเนินการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน อาคาร โดยมีขอบด้วยกฎหมาย
๔. เจ้าหน้าที่ของรัฐ สมยอม หรือมีส่วนรู้เห็นกับบุคคลหรือนิติบุคคลในการใช้อาคารที่ไม่ตรงกับใบรับรอง ใบอนุญาตหรือที่ยื่นแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น
๕. การประเมินภาษีที่ต่ำกว่าความเป็นจริง
๖. เรียกรับสินบนโดยใช้ตัวกลาง เก็บค่าใช้จ่ายรายเดือน จากผู้ประกอบการ
๗. พนักงาน เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเป็นตัวแทนการยื่นคำขอจดทะเบียนในการขออนุมัติ อนุญาต โดยเรียกรับผลประโยชน์หรือเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อสิทธิพิเศษ
๘. การดำเนินการยื่นคำขออนุญาต ไม่มีกรอบระยะเวลาที่กำหนดที่ชัดเจนอาจก่อให้เกิดการเรียกรับสินบนเพื่อความรวดเร็วในการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
๙. การใช้ดุลพินิจในการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
๑๐. การตรวจสอบเอกสารไม่ครบถ้วนตามที่ระบุไว้ แต่มีการรับเรื่องไว้
๑๑. การเก็บเรื่องไว้ไม่แจ้งผู้ประกอบการ/ผู้ขออนุญาต เพื่อเรียกรับผลประโยชน์
๑๒. การพิจารณาตรวจสอบและเสนอความเห็นของการอนุมัติ อนุญาต ไม่ดำเนินการตามลำดับคำขอ
๑๓. เจ้าหน้าที่ทำการยกเลิกใบเสร็จรับเงินในระบบทำให้การรายงานการรับเงินประจำวันน้อยกว่าที่รับจริง และออกใบเสร็จรับเงินแต่ไม่นำเงินสด เช็ค ฝากธนาคารในวันนั้นแต่นำฝากในภายหลัง และอาจนำเงินไปใช้ส่วนตัวก่อน
๑๔. ในขั้นตอนการพิจารณา กรณีมีความจำเป็นต้องมีการนัดหมายกับผู้ขอรับใบอนุญาต เพื่อลงพื้นที่ทำการตรวจสอบสถานประกอบการก่อนพิจารณาออกใบอนุญาต มีความเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่อาจอาศัยช่องว่างหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ
๑๕. การดำเนินการออกคำร้องมีการลัดคิวให้บางคน
๑๖. การตรวจสอบสถานที่ตั้งที่ขออนุญาต อาจมีการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ขออนุญาตบางรายที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์
๑๗. เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการปลอมแปลงเอกสารการเบิกจ่าย เช่น ปลอมลายมือชื่อ แก้ไขแบบสำรวจ แก้ไขใบสำคัญรับเงิน มีการใช้หลักฐานเท็จ ใช้บัตรประชาชนของบุคคลที่เสียชีวิตหรือบัตรประชาชนหมดอายุ เป็นต้น

รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๑. การเข้าตรวจหรือเยี่ยม สถานที่ของผู้ประกอบการ นำไปสู่การจ่ายเงินพิเศษรายเดือน
๒. การเปลี่ยนแปลงข้อกล่าวหา (ฐานความผิด) จากหนักเป็นเบา หรือจากเบาเป็นหนัก
๓. การบิดเบือนข้อเท็จจริงในสำนวนการสอบสวนคดีอาญา
๔. การทำบัตรสนเท่ห์ว่ามีเรื่องร้องเรียนผู้ประกอบการเพื่อทำการตรวจค้นกรณีผู้ประกอบการร้านค้านั้นๆ ที่ไม่จ่ายเงินพิเศษรายเดือน

๕. การใช้ตัวกลางในการรับเงินพิเศษหรือเก็บเงินรายเดือน กับผู้ประกอบการต่างๆ
๖. การใช้ดุลพินิจในการ อนุมัติหรือยกเว้นระเบียบฯ ที่เอื้อประโยชน์มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๗. การออกระเบียบ กฎหมาย ข้อสั่งการต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ มีผลประโยชน์ทับซ้อน
๘. การให้ทุนสนับสนุนการศึกษา วิจัยต่างๆ ให้กับพรรคพวก มีระบบเส้นสาย ระบบอุปถัมภ์
๙. ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การซื้อ-ขายตำแหน่ง การประเมินความดีความชอบ การแต่งตั้ง โยกย้าย การดำเนินการวินัย เป็นต้น

๑๐. การเรียกรับเงิน ผลประโยชน์ เพื่อรับพนักงานเข้าทำงาน/การเรียกเงินค่าแรกเข้าเพื่อแลกกับการเข้าเรียนในโรงเรียน

๑๑. ใช้อำนาจในการแจกจ่าย จัดสรรงบประมาณ ลงพื้นที่ หรือจัดทำโครงการที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือมีการแลกรับผลประโยชน์ในภายหลัง

๑๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐ รู้เห็นในการปลอมแปลงและใช้เอกสารปลอม เช่น การปลอมระวางแผนที่ มีการปกปิดและให้ถ้อยคำรับรองอันเป็นเท็จเกี่ยวกับสภาพที่ดิน

๑๓. ผู้บังคับใช้กฎหมาย นำตัวบทกฎหมายไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

๑. การสืบราคาที่กำหนดว่าต้อง ๓ รายขึ้นไป อาจไม่มีการสืบราคาจากผู้ประกอบการจริง
๒. ในการกำหนด TOR การจัดซื้อ จัดจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การออกแบบโครงสร้าง มีการกำหนดขอบเขตงาน ที่เกินความจำเป็น เพื่อให้มีการประมาณการราคาในส่วนนี้ โดยมีผลประโยชน์ทับซ้อน
๓. คณะกรรมการ หรือ อนุกรรมการต่างๆ ของหน่วยงานมีการประชุมที่เกินความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าเบี้ยประชุม
๔. การจัดโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่แอบแฝงหรือที่เกินความจำเป็น ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ไม่โปร่งใส
๕. มีการใช้ดุลพินิจในการเบิกจ่ายค่าวิทยากรบุคคลภายนอก ที่สูงโดยมีผลประโยชน์แอบแฝง
๖. การกำหนดราคากลาง โดยไม่กำหนดค่า K
๗. ผู้รับจ้างขออนุมัติใช้วัสดุ แต่ไม่นำวัสดุที่ขออนุมัติมาใช้
๘. มีการลือสแปววัสดุที่ทำให้ไม่เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม
๙. การตรวจการจ้างไม่ตรงตามรูปแบบราชการโดยมีการรับเงินหรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง

๑๐. คณะกรรมการ ไม่ออกไปดูสถานที่ก่อสร้าง แต่เจรจากับผู้รับจ้างโดยใช้ข้อมูลตามจากผู้รับจ้างแจ้ง แล้วจึงทำการตรวจรับงานจ้าง

๑๑. มีการให้สินบน/ของขวัญ/สินน้ำใจ/การเลี้ยงรับรอง ซึ่งจะนำไปสู่การเอื้อประโยชน์ให้กับคู่สัญญา

๑๒. มีการประสานกับผู้รับจ้าง ที่จะมาเป็นคู่สัญญาตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อกำหนดคุณลักษณะ (TOR) ซึ่งไม่มีการกำหนดขึ้นอย่างแท้จริงแต่เป็นการนำร่าง TOR ดังกล่าว มาให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนด การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนด TOR เป็นเพียงการดำเนินการตามรูปแบบของทางราชการเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับเอกชน

๑๓. การใช้ดุลพินิจในการเลือกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและผู้รับจ้างโดยวิธีพิเศษ

รูปแบบความเสี่ยงการทุจริตด้านการจัดซื้อจัดจ้าง

๑. ผู้ใช้น้ำมันรถยนต์ราชการ นำน้ำมันไปใช้ส่วนตัว เช่น การดูदन้ำมันไปใช้ส่วนตัวระหว่างทาง หรือเติมน้ำมันไม่ครบตามใบสั่งจ่าย ส่วนน้ำมันที่เหลือนำไปถึงหรือทอนเป็นเงินสดโดยเจ้าหน้าที่ร่วมมือกับผู้ประกอบการ

๒. เบิกเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าล่วงเวลา ค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

๓. ปลอมแปลงเอกสารในการเบิกจ่าย

๔. การเรียกรับผลประโยชน์แลกเปลี่ยนกับการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่ง

๕. การปุนบำเหน็จรางวัลให้แก่พวกพ้องตนเอง

๖. การโยกย้าย สับเปลี่ยนตำแหน่งอย่างไม่เป็นธรรม ไม่ตรงตามสายงานหรือมีคุณวุฒิไม่ตรงกับสายงาน

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ

ภาคผนวก

กรณีศึกษาความเสี่ยงการทุจริต

กรณีศึกษาความเสี่ยงการทุจริต

๑. การใช้จ่ายงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ราคาแพงกว่าความเป็นจริง
๒. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือมีการดำเนินการหลังจากมีการตรวจรับงานเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว
๓. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญา โดยเพิ่มเติมงานจากแบบรูปรายการ รายละเอียดตามสัญญา ที่เป็นการเพิ่มเติมงานก่อสร้างที่ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับงานก่อสร้างเดิมและไม่อยู่ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างเดิม
๔. การกำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะของพัสดุที่เกี่ยวกับผู้ผลิตและได้รับอนุมัติ จดทะเบียนผลิตภัณฑ์จากสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือได้รับการรับรองคุณภาพ จากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ISO หรือการระบุว่ามิดัวแทนจำหน่ายในประเทศไทย มีบริการหลังการขาย และมีอะไหล่สำรอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบจากสถาบันต่างๆ ทำให้มีผู้ประกอบการ รายเดียวเป็นผู้มีคุณสมบัติมีสิทธิเสนอราคาตามประกาศ ทำให้เป็นการกีดกันหรือไม่เปิดโอกาส ให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมหรือเป็นการลิดรอนเปิดโอกาสการสินค้าจากต่างประเทศ เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการบางราย
๕. ราคาผลงานก่อสร้าง
  - ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่สำนักงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด แต่มีการ สืบราคาจากผู้มีอาชีพแทน
  - ไม่มีการถอดแบบจริง/ปริมาณงานไม่ถูกต้อง
  - ไม่ใช้ราคาวัสดุของกระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด
  - ไม่มีหลักฐานการสืบราคา (กรณีไม่มีในราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ)
๖. ข้อสังเกตการใช้จ่ายงบประมาณของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรณีการจัดซื้อ จัดจ้างวัสดุอุปกรณ์
  - ราคาจัดซื้อสูงเกินจริงเมื่อเทียบกับราคาหรือคุณสมบัติของพัสดุในขณะนั้น
  - ไม่ปรากฏหลักฐานการสืบราคาให้ตรวจสอบ
  - ร้านคู่เทียบยืนยันว่าไม่ได้เป็นผู้เสนอราคาตามเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง
  - นำพัสดุชิ้นใหม่มาสับเปลี่ยนกับที่ได้ตรวจรับไปแล้ว
  - ยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่ผ่านการต่อรองแล้วและไปจัดซื้อใหม่ในราคา ที่สูงกว่าเดิม
  - ผู้รับจ้างและคู่เทียบไม่ใช่ผู้ประกอบการที่มีอาชีพขายหรือรับจ้างโดยตรง
  - จัดซื้อกับผู้ประกอบการต่างท้องที่ ในราคาที่สูงกว่าผู้ประกอบการในท้องที่
  - จัดซื้อเกินวงเงินที่มีอำนาจอนุมัติ
  - จัดซื้อในปริมาณที่มากเกินความจำเป็น
  - คู่สัญญาและคู่เทียบมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน
  - เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้จัดหาสินค้าเอง โดยจ่ายเงินให้บริษัท/ร้านค้า เพื่อขอนำชิ้นนั้น มาเป็นคู่สัญญาแทนตน
  - คณะกรรมการตรวจรับ ไม่ทำการตรวจรับจริง แต่มีเจ้าหน้าที่นำเอกสารการตรวจ รับมาให้ลงลายมือชื่อ

ภาคผนวก

ตัวอย่างแนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

ตัวอย่างแนวทางการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการเปิดเผยข้อมูล

๑. เปิดเผย ให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ตรวจสอบเอกสารในการขออนุญาตหรือการออกไปรับรองต่างๆ
๒. เปิดเผยข้อมูลรายชื่อผู้เสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีป้าย
๓. เปิดเผยข้อมูล สถานะเงินสะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการ/งบประมาณที่มีการจ่ายขาดเงินสะสมย้อนหลังถึงปัจจุบัน
๔. เปิดเผยงบประมาณ/วิธีการบริหารจัดการโครงการต่างๆ ที่ได้รับเงินลักษณะเป็นเงินอุดหนุน ย้อนหลังถึงปัจจุบัน
๕. เปิดเผยรายชื่อสถานประกอบการ/หน่วยงานที่มีการจ้างคนพิการเข้าทำงานอัตราค่าจ้างย้อนหลัง ๓-๕ ปี
๖. เปิดเผยรายชื่อผู้รับจ้างหรือคู่สัญญาในการจัดซื้อจัดจ้าง ย้อนหลัง ๓-๕ ปี (เฉพาะโครงการที่มีงบประมาณตั้งแต่ ๒ ล้านบาทขึ้นไป)
๗. เปิดเผยโครงการ/กิจกรรม/งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจากการจ่ายขาดเงินสะสม ย้อนหลัง ๓-๕ ปี
๘. รายละเอียดข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง โครงการที่มีงบประมาณสูงสุด / โครงการที่มีผลกระทบต่อสาธารณชน เช่น กระบวนการจัดทำโครงการ / ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น TOR วิธีการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน/รายชื่อผู้เข้าร่วมประกวดราคา/การเปลี่ยนแปลงแก้ไขสัญญา การตรวจสอบรายงานผลการประเมินโครงการ/การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
๙. เปิดเผยข้อมูลงบประมาณ รายรับ - รายจ่าย ของกองทุนที่อยู่ในกำกับดูแลของหน่วยงาน

มาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๑. การใช้อำนาจเกินกว่าที่ระเบียบ กฎหมายกำหนดไว้
๒. การใช้อำนาจอย่างบิดเบือน ใช้ดุลยพินิจตามอำเภอใจ
๓. การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
๔. สร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระเกินสมควร
๕. เปิดเผย ให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ตรวจสอบเอกสารในการขออนุญาตหรือการออกไปรับรองต่างๆ

มาตรการป้องกันการรับสินบน

๑. จัดทำแนวทางปฏิบัติที่ดีเพื่อป้องกันการรับสินบน อะไรทำได้ อะไรทำไม่ได้ การให้หรือรับของขวัญ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใด การรับเลี้ยง รับรอง ค่าอำนวยความสะดวก การให้บริการประชาชน การขอรับเงินสนับสนุน ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ เป็นต้น
  - การปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรับ การตรวจสถานที่เพื่อพิจารณาอนุมัติ/อนุญาตต่างๆ การสอบสวนตามข้อร้องเรียน ห้ามรับเลี้ยง หรือให้มีการจัดเลี้ยงรับรอง เลี้ยงต้อนรับ กรณีมีความจำเป็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ให้ยึดหลักความเหมาะสม

- การปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจรับ การตรวจสถานที่เพื่อพิจารณาอนุมัติ/อนุญาตต่างๆ การสอบสวนตามข้อร้องเรียน ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ให้ปฏิเสธการรับทุกกรณี
  - ห้ามให้ผู้ประกอบการส่งรถมารับ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางไปราชการ เพื่อตรวจสถานที่ในการขอรับใบอนุญาตต่างๆ
  - การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีเนื่องในโอกาสตามขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม หรือมารยาทที่ถือปฏิบัติกัน ในสังคมและของที่มีมูลค่าไม่เกิน ๓,๐๐๐.๐๐ บาท สามารถให้และรับได้ โดยให้รายงานผู้บังคับบัญชาโดยเร็ว
  - ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จากบุคคลที่ไม่ใช่ญาติหรือจากการให้ในลักษณะที่ไม่เป็นการทั่วไป หากแต่มีความจำเป็นต้องรับไว้เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีรักษาไมตรีและมิตรภาพ และเป็นให้ที่มีมูลค่าหรือราคาเกินกว่า ๓,๐๐๐.๐๐ บาท ของการให้ในแต่ละครั้ง ในแต่ละโอกาส ต่อคนต่อครั้ง และเจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องรายงานต่อผู้บังคับบัญชาสูงสุดของตน
  - มาตรการอื่นๆ เช่น จัดทำประกาศในการจัดซื้อจัดจ้าง/สัญญาจ้าง ให้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเงื่อนไขว่า หากพบว่าผู้เสนอราคา/คู่สัญญา/คนกลาง/มีการฝ่าฝืนในการกระทำการทุจริตในการจ่ายสินบนถือว่าเป็นความผิดอาญาทั้งผู้ให้และผู้รับ
๒. การรับรองตนเอง หน่วยงานอาจจัดเป็นเอกสารที่ระบุรายละเอียดข้อปฏิบัติต่างๆ ในการปฏิบัติงานที่จะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการรับ หรือให้สินบนไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เป็นต้น
๓. จัดทำข้อความหรือแสดงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการประกาศตนไม่รับของขวัญ สินน้ำใจทุกรูปแบบ ณ จุดที่ให้บริการและประชาสัมพันธ์สื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ ที่เหมาะสม
๔. การบันทึกภาพ/เสียง การจัดเก็บหลักฐานเพื่อสามารถตรวจสอบ หรือมีระบบสืบค้นย้อนกลับ กับผู้มาขอรับบริการได้อย่างรวดเร็ว

ภาคผนวก

แบบ Checklists ความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ

แบบ Checklists ความเสี่ยงการทุจริต

คำแนะนำ : ให้ประเมินว่าภายในหน่วยงาน มีความเสี่ยงตามรายการเหล่านี้หรือไม่ และมีสถานะความเสี่ยงระดับใด

ที่	รูปแบบความเสี่ยงการทุจริต	สูง มาก	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
๑	ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติอนุญาต				
	- เรียกรับผลประโยชน์จากผู้ขออนุญาตต่างๆ เช่นการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร				
	- เจ้าหน้าที่ของรัฐรับจ้างเขียนแบบแปลนและตรวจเอง และอำนวยความสะดวก				
	- เจ้าหน้าที่ของรัฐสมยอมหรือรู้เห็นให้มีการใช้อาคารสถานที่ไม่ตรงกับใบอนุญาตที่ยื่นแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น				
	- การประเมินภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง				
	- เรียกรับสินบน(เก็บค่าคุ้มครอง) จากผู้ประกอบการ				
	- ไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินพิจารณาอนุมัติอนุญาต อาจก่อให้เกิดการเรียกรับสินบนเพื่อความเร็วในการอนุมัติ อนุญาต				
	- การใช้ดุลยพินิจในการตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน				
	- การเก็บเรื่องไว้ ไม่แจ้งผู้ยื่นคำร้อง เพื่อเรียกรับผลประโยชน์				
๒	ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่				
	- การทำบัตรสนเท่ห์ว่ามีเรื่องร้องเรียนผู้ประกอบการเพื่อทำการตรวจค้น ถือโอกาสเรียกรับผลประโยชน์				
	- การออกระเบียบ กฎหมาย ข้อสั่งการต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ มีผลประโยชน์ทับซ้อน				
	- ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การซื้อ ขาย ตำแหน่ง การประเมินความดีความชอบ การแต่งตั้งโยกย้าย เป็นต้น				
	- ใช้อำนาจในการแจกจ่าย จัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน				
	- การจัดเก็บรายได้ที่ต้องออกใบเสร็จรับเงิน เขียนต้นฉบับกับสำเนาไม่ตรงกัน ทั้งชื่อผู้ชำระ/วันที่/จำนวนเงิน				

ที่	รูปแบบความเสี่ยงการทุจริต	สูง มาก	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
๓	ความเสี่ยงการทุจริตเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง				
	- การสืบราคาที่กำหนดว่าต้องสืบราคาจากผู้ประกอบการ ๓ รายขึ้นไป อาจไม่มีการสืบราคาจากผู้ประกอบการจริง				
	- ในการกำหนด TOR อาจจะมีการกำหนดขอบเขตงาน การออกแบบโครงสร้างเกินความจำเป็น เพื่อให้มีการประมาณ ราคาในส่วนนี้โดยมีผลประโยชน์ทับซ้อน				
	- คณะกรรมการตรวจรับงาน มีการตรวจรับงานหลายครั้ง เพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าเบี้ยประชุมหรือมีการถ่วงเวลา ในการเรียกรับ ทั้งที่ไม่มีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญ				
	- คณะกรรมการหรืออนุกรรมการต่างๆ มีการประชุม เกินความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการเบิกค่าเบี้ยประชุม				
	- การจัดโครงการต่างๆ เกินความจำเป็น ทำให้การใช้จ่าย งบประมาณที่ไม่คุ้มค่า ไม่โปร่งใส				
	- การกำหนดราคากลางที่สูงเกินความเป็นจริง				
	- กำหนดคุณลักษณะวัสดุมีการลือสเปคทำให้เกิดการแข่งขัน อย่างไม่เป็นธรรม หรือเอื้อประโยชน์ต่อผู้เสนอราคาบางราย				
	- การตรวจการจ้างไม่ตรงตามรูปแบบรายการ โดยมีการรับเงิน หรือผลประโยชน์จากผู้รับจ้าง				
	- คณะกรรมการตรวจการจ้างไม่ออกไปดูสถานที่ก่อสร้าง แต่เจรจากับผู้รับจ้าง โดยใช้ข้อมูลตามจากผู้รับจ้างแจ้งในการ ตรวจรับงาน				
	- มีการประสานกับผู้ที่จะมาเป็นคู่สัญญาตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อ กำหนดคุณลักษณะ (TOR) โดยนำร่าง TOR มาให้ คณะกรรมการกำหนดตามร่างที่ผู้ประกอบการส่งมาให้ ดำเนินการตามรูปแบบของทางราชการ เพื่อเอื้อประโยชน์ ให้กับผู้ประกอบการ				
	- การใช้ดุลยพินิจในการเลือกวิธีการจัดซื้อจัดจ้างและผู้รับจ้าง โดยวิธีพิเศษ				
	- การจัดซื้อจัดจ้างวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่จำเป็นและซื้อจ้างในราคาสูง				
	- เบิกค่าใช้จ่ายในการจัดการประชุมแต่ไม่มีการดำเนินการจริง				
	- ช่างผู้ควบคุมงานจัดทำรายงานเท็จต่อคณะกรรมการ ตรวจการจ้าง				
	- อาศัยช่องว่างของราคากลางที่ยังไม่มีการกำหนดชัดเจนหรือ ยังไม่เป็นปัจจุบันปรับแต่งราคากลางให้สูงกว่าความเป็นจริง				
	- จัดทำโครงการ / การจัดซื้อ จัดจ้าง ที่ไม่จำเป็นหรือ ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับพวกพ้อง				

ที่	รูปแบบความเสี่ยงการทุจริต	สูง มาก	สูง	ปาน กลาง	ต่ำ
๔	ความเสี่ยงการทุจริตด้านการบริหารงานบุคคล				
	- ผู้ใช้น้ำมันรถยนต์ราชการไปใช้ส่วนตัว เช่น การดูน้ำมันรถไปใช้ส่วนตัว เติมน้ำมันไม่ครบตามใบสั่งจ่าย เป็นต้น				
	- เบิกเงินราชการตามสิทธิเป็นเท็จ เช่น ค่าล่วงเวลา ค่าเช่าบ้าน ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ เป็นต้น				
	- การเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งเฉพาะพวกพ้องของตน				
	- การมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ปฏิบัติงานไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม				
	- นโยบายการบริหารงานบุคคลไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรม				

หน่วยตรวจสอบภายใน เทศบาลตำบลแม่เกาะ